

115356

PANIKKDAGEN
- - - - -

Oslo, 10. april 1940

I formiddagstimen denne dagen går der vil-
le rykter i byen. Det fortelles bl.a. at 500 engelske bom-
befly vil komme og legge byen i aske. Samtidig vil en en-
gelsk ~~slå~~^{slå} beskytte Oslo fra fjorden. Byen må være rømmet
innen klokken 12. De som enda måtte være igjen, vil bli
drept.

Hvor kommer disse ryktene fra? Det sies at
de skal skrive sig fra den engelske og svenske kringkasting.
Men ingen har hørt noe selv.

Idag vet man helt sikkert at disse ryktene
hverken stammer fra den engelske eller den svenske kring-
kasting. Idag vet man at disse ryktene kom fra et sted som
blandt andre opgaver har den å skride inn overfor spredning
av rykter: fra politikammeret nemlig.

Det er politiets chef som har funnet på det
hele. Han sørger også for at ryktene blir spredt. Fra alle
apparater blir der telefonert, - til offentlige kontorer,
banker, varemagasiner og restauranter - med opfordring om
å gi folkene fri og sende dem ut av byen. Politifolk løper
fra hus til hus med den samme opfordring om å komme sig
vekk. De kommer også med hemmelighetsfulle antydninger.

Forvirringen er grenseløs. da sirene klokken
10.45 sender sine ~~skrekkelige~~^{ulykkelige} ul utover byen. Dette er og-
så et trick fra politichefen.

Mennene i det sivile luftvern inntar sine
poster. De stiller sig op ved gatehjørnene. De har grønne
armbind og stålhjelm på hodet, og befolkningen sier til sig
selv: ~~Detto~~^{Hei, dette} er nok ikke noe løst rykte! Det hele ser slik
ut at englenderne vil være her om en time.

Folk vet ikke riktig hvad de skal gjøre.
Skal de forlate Oslo eller søke tilflukt i kjelleren? Mang
er kommet op fra kjellerne og står rådville ute på gaten.
Nede i kjellerne hersker en nervøsitet uten like. Folk
spør hverandre om kjelleren er sikker nok til å tåle bom-

bardementet fra krigsskib. De vet ikke hvad de skal gjøre. Omsider går de ut på gaten.

På Carl Johans gate merker man først at noe i retning av panikk er under utvikling. Funksjonærer har forlatt kontorene sine eller forretningslokalene. Det samme gjelder offentlige kontorer. Til gjengjeld er gatene fulle av mennesker som ikke vet hvor de skal gjøre av sig. De slutter sig til de andre. Det blir til en hel strøm som river alt med sig. Den finner veien gjennom byens forstede og ut i omegnen. Det er en hel hovedstad som befinner sig på vandring. Og strømmen vokser som en elv i sneløsningen. Verre og verre blir det,- til slutt er det en hodeløs flukt.

Byens kommunikasjonsmidler ^{er} overfylte. Trikkene stanser forøvrig ikke lenger ved holdeplassene,- de kjører forbi og kommer ikke tilbake. Ingen drosjer få tak i. De siste som var fikk store summer for å kjøre. Folk styrter sig over private biler. I små biler som er ^{beveget på} ~~legget for~~ maximum fire personer, trenger det dobbelte antal eller mere sig sammen. Noen tar plass på kjølerne og hvor de ellers kan komme til.

Lastebiler blir stanset på åpen gate. En øl kjører blev tvunget til å fjerne tønnene og ta med folk i steden. Mengden stormer vognen og kjører avsted. Det spiller ingen rolle hvad slags bil det er. Folk har bare en eneste tanke i hodet: å komme sig vekk, ut av byen!

En uhyggelig episode fant sted ved halv øl tiden ved Vaterlands bro. ~~Der~~ ^{Den} menneskemassen som hadde samlet sig på trikkeholdeplassen der stanset en likvogn som var på vei inn til byen. Kisten blev uten videre ^{sluppet ned} på gaten og mengden ^{tok plass på bilen} ~~hoppet opp på den~~ i steden. Likvognen snudde og tok retning ut av byen.

Alle gjengse regler og alle lover ^{dynt} ~~synes~~ å være ophevet. Folk tar den første den beste motorsykkel som står ute på gaten og kjører vekk. En god del privatbiler lider samme skjebne.

Antallet av trafikkulykker denne dagen er like så høit som tallet for et halvt år tidligere. Folks nervøsitet grænser til det ^{uførlige} ~~meningsløse~~. Der forekommer både

døde og sårede.

På Carl Johan står en forlatt bilbuss. En mann setter sig ved rattet og fingrer en stund ved apparat tavlen. Så river han døren op og skriker ut:

- Stig inn, stig inn, - kjærra går videre!

På et øieblikk er bussen helt **fylt**.

Nesten alle forretninger og restauranter er stengt. "Grand" stengte dørene klokken 11. Det store lokalet bærer alle spor av et hodeløst opbrudd. Gjester har latt halvspiste egg bli stående igjen. Mange har glemt forskjellige ting hørende til sin garderobe. Bord og stoler er veltet over ende. En god del stakk avsted uten å betale **regningen**.

Som det er i byens sentrum, slik er det i alle forstedene også. Menneskene har bare en tanke i hodet: å komme sig unna! De laster hvad de kan få med sig på syklene sine. Noen er så omtenkssomme at de pakker sine mest verdifulle ting i koffertar og tar dem med sig.

Mødre leter efter barna sine, gamle menneske bryter helt sammen. Der høres hysteriske skrik, gråt og jammer. Folk rives over ende på gaten.

Alt snues op ned. Det var ikke mange mennesker som beholdt fatningen denne dagen. Massen betrakter disse få som gale, ikke ved sine fulle fem. Det hender at folk som vil bli igjen i byen blir stanset på åpen gate og med makt tatt med i bilene.

Klokken 12 lyder signalet: faren over! Men ved dette klokkeslett er Oslo en utdød by. Forretninger, kaféer, restauranter stengt. Beskadigede kjøretøier står igjen her og der. Tallet på de ~~senest~~ som er flyktet fra byen blir satt til over to hundre tusen.

All trafikk er ophørt, - det er bare bilene til den tyske Wehrmacht som brummer gjennom byen. Det første troppeskibet har lagt til nede ved havnen. De tyske soldatene går i små grupper gjennom byens gater og betrakter en by uten innbyggere.

Ja, hvor er det blitt av dem? De er dratt av sted til skogs i alle retninger, fremfor alt nordover. Det vrimler av Oslo-folk i Nordmarka. Maridalen er en eneste stor bilplass.

10. april 1940

NATTEN EFTER.....

Verre enn panikken er det som skjedde etterpå. Tusener på tusener av mennesker streifer omkring i skogene og vet ikke hvor de skal søke ly for natten. Alle hotellene utenfor byen er jo forlengst overfylt. Ikke en seng å opdrive. Knappt blir det med mat også. I skynningen har de fleste bare tenkt på sølvtøiet sitt, på familiepapirer og gamle brev, - bare ikke på mat.

Villaene rundt omkring får fullt belegg, enten eierne vil det eller ei. Hytter blir brutt op. Tusener ^{opstremte} mennesker ^{inne} der i de små rommene. Det er knapt nok en sitteplass, for ikke å snakke om sengeplass. Småbarn skriker, gamle mennesker ^{støns} støns. Kaldt er det også. Ute faller der våt sne.

Tusenvis ^{av} mennesker får ikke tak over hodet denne natten. Har de noe å bre over sig, legger de sig i sneen under trærne. Men det er ikke alle som har noe å legge over sig. De streifer målløst omkring som hvileløse spøkelser, frysende og sultne.

Om eftermiddagen hadde Røde Kors sendt traktorportable kjøkkener ut i skogene omkring byen. Det hjalp jo noe, men disse vognene kunde ^{naturligvis} ikke komme frem over alt.

Siden middag har Kringkastingen med korte mellomrom sendt ut en beroligende meddelelse. "Disse ryktene er oplagt vrøvl og løgn. Befolkningen har ingen grunn til å rømme byen..." Senere kommer opfordringer i radioen om å vende tilbake til byen. Det gjelder særlig dem som er knyttet til livsviktige bedrifter, - sporvei, jernbane, telegraf, telefon o.s.v. Men i skogene er der jo ikke opstillet radioapparater. Det er meget få som får høre hvad der blir sagt, og det varer en god stund før opfordringen kommer frem til rette vedkommende.

Utpå kvelden kommer en god del hjem igjen, de har fått nok av livet utenfor byen. Noen sporvogner og drosjebiler kommer i gang. Hele natten igjennem kommer større og mindre grupper av folk tilbake til byen.

Men det er ikke alle som kommer tilbake på

samme vis som de flyktet. Familiemedlemmer er kommet fra hverandre. Mange barn vender tilbake uten moren. Og mange små barn strøk med denne natten. Og for hvert enkelt betyr det mange tårer og hjertesorg...

Mange drog så langt avsted at de blev innviklet i de krigshandlinger som fant sted de følgende dager nord for Oslo.

Konen til en norsk diplomat var så uheldig å komme inn i kampsonen oppe ved Skeikampen. Hun hadde to små barn med sig. I to dager streifet hun rådvill omkring i terrenget mellom ~~de to~~ ^{de to} ~~partiene~~ ^{partiene}. Konen til en norsk jurist kom ~~inn~~ ^{op} i gatekampene i Hønefoss. Hun var høist fruktsommelig. I en liten hytte i Nordmarka fødte en ung kvinne et barn.

Det kunde berettes om hundrevis av lignende tilfeller, som ikke er mindre dramatiske.

En god del blev avskåret fra å vende tilbake. De måtte vente i uke-, ja noen i månedsvis, før de kunde reise hjem igjen. Kringkastingen i Oslo opprettet en egen informasjonsavdeling. Dens oppgave bestod i å gi opplysninger til familiemedlemmer som var kommet fra hverandre.

Ja, dette var litt om panikkdagen, - den såkalte panikkdagen den 10. april 1940.

Dagen før hadde der dukket op tyske fly over byen. Der blev avfyrt en del skudd. Ja, der falt sogar et par bomber. Men mange mennesker stod interessert oppe på hustakene og ~~så på~~ ^{betraktet} skuespillet gjennom kikkerter. Byens befolkning forholdt sig rolig.

Men den 10. april blir der utspreddt et rykte i den samme byen. Der faller ~~ikke noe~~ ^{ingen} skudd, heller ingen bombe. Der ~~er~~ ^{blir} bare et idiotisk rykte, - et rykte som motsier sig selv. Og dette er nok til at to hundre mennesker ~~faller~~ ^{faller} taper hodet. De styrter avsted i vill panikk.

Det kan være umaken verd å anstille visse betraktninger over massepsykologien i denne forbindelse.

OPBRUDD FRA OSLO

- - - - -

Oslo, 10. april 1940

Siden tidlig om morgenen har en bil, en mørkeblå Horch med nummer A.25, stått utenfor huset til den tyske legasjon. Det er den tyske ministers bil.

Chaufføren hadde fått ordre om å ha bilen ferdig tidlig om morgenen. Nu nærmer den sig 10. Men chaufføren kjenner godt til hvordan det forholder sig i diplomatiet: alt går bestandig anderledes enn man tror. I siste minutt innløper der telegrammer som skal dechiffreres, - snart er det det ene, snart det andre.

Chaufføren er godt inne i det hele. Han har tjenestgjort i Oslo i 20 år. Og dr. Bräuer, som han nu ører for, er den sjette i rekken av chefer hans.

Like før klokken 10 kommer dr. Bräuer. Det er lett å se at han er overanstrengt og dødsens trett. Han er ledsaget av en ung dame. Chaufføren kjenner henne igjen, - det er fru Spiller, konen til den tyske flyattaché,

- Hamar, Elverum, sier ministeren.

Bilen ^{ikke i bevegelse.} ~~kjøres~~ avsted. Ferden går opover Trondhjemsveien, hvor en strøm av flyktninger haster avsted. Oslo har sin panikkdag.. De kommer ut på landeveien, hvor der fremdeles ligger sne. Veien er usigelig sølet. Og gang på gang må de forbi kjøretøier med flyktninger i.

Inne i bilen blir der ikke ytret et ord. Fru Spiller imøteser med bange anelser gjensynet med sin mann. Hun har hørt at han skal være ^{hardt} alvorlig, meget ^{hardt} alvorlig såret.

Ministeren kaster alvorlige blikk ut på veien.

Efter en halv times kjørsel blir det en stans. Norske infanterister, med geværet i anlegg, står ute på veien. Dr. Bräuer vil legitimere sig, men det viser sig at vaktposten allerede er blitt underrettet om ministerens komme.

I Hamar stiger fru Spiller ut av bilen. Hennes mann er blitt bragt på sykehuset der om natten. Det blir et bittert gjensyn. Kaptein Spiller er død.

I mellemtiden er den tyske ministers bil kommet et godt stykke videre på veien til Elverum. Alt i ett dukker der vaktposter op. Syv kilometer fra Elverum stanser bilen foran den store sperringen ved Midtskogen. Den kan ikke komme lengere. Det var her sammenstøtet fant sted i går.

På den andre siden av sperringen venter en offiser på ministeren. Dr. Bräuer stiger inn i den norske bilen og kjører videre i retning av Elverum....

~~BARE KONGEN HADDE VÆRT EN KONGE!~~

Elverum.

Her er alle forberedelser truffet til forhandlingene. Kongen er kommet til byen fra Nybergsund. Utenriksminister Koht er også til stede, og sammen med ham er herrene Lykke, Mowinckel og Sundby.

Også general Ruge har fått ordre om å innfinne sig på folkehøiskolen i Elverum. Han er ikke i det aller beste humør. Helt til siste øieblikk har han opholdt sig på Terningmoen og arbeidet feberaktig med mobiliseringen. En offiser liker jo ikke å forlate arbeidet under en mobilisering. Nu sitter han her med disse politikere ~~her~~ i et lite rom i Elverum og begriper ikke hva ~~det~~ skal være godt for.

- Jeg skjønner absolutt ikke hvorfor jeg er blitt hentet hit, sier han høist unådig. - Her sitter jeg uvirksom og kaster tiden bort.

- Vi hadde nyttigere ting å foreta oss alle sammen.

- Men dere er politikere. Det er ikke jeg.

- Men De er soldat, sier Koht, og dertil en soldat som vil kjempe.

- Hvis jeg har oppfattet saken riktig, så er det temaet fred som skal behandles her.

- Det er riktig nok, sier Koht med et smil som er fullt av antydninger.

Ruge har skjont hvad det gjelder og sier
ikke noe,
ingen ting.

Klokken 2.40 kommer der telefonisk beskjed fra sperringen ved Minnesund at minister Bräuer har fått passere, og at han nu er under veis til Elverum.

Ikke lenge efter stanser bilen med ministeren utenfor folkehøiskolen. En embedsmann i utenriksdepartementet mottar dr. Bräuer og ledsager ham inn i det lille rommet.

Like efter blir der meldt:

- Hans Majestet ber Dem tre inn.

Dr. Bräuer er meget forbløffet over å måtte konstatere at Hans Majestet er omgitt av en hel forsamling. Han hadde uttrykkelig bedt om en samtale under fire øine. Men her er der en hel masse øine. Ministeren befinner sig overfor en hel front. I midten står kongens slanke, men noe svakelige skikkelse, videre får han øie på Koht der og så tre ansikter som er ham ukjent: det er Lykkes, Mowinckel og Sundbys.

Dr. Bräuer gjør en høining i retning av gruppen. Han ser hver av de fem inn i ~~øinet~~^{øinene}. Det ser ut som om han lar blikket dvele særlig betydningsfullt på Norges utenriksminister. Koht er jo mannen som dagen før hadde avslått fredstilbudet oppe på Viktoria Terrasse.

- Deres Majestet, sier dr. Bräuer, jeg kommer her med et budskap som er bestemt til kongen personlig. Jeg ber derfor om at det ikke blir tatt mig ille op når jeg legger vekt på å kunne få overrekke dette budskap til Deres Majestet personlig.

De fleste av de tilstedeværende ser nokså forlegne ut. Alle uten kongen selv synes å ha forstått. Men Koht lar sig ikke så lett slå av marken.

- Hans Majestet har uttalt ønsket om at de personer De ser foran Dem her er til stede under samtalen.

- Av hensyn til fredens sak, svarer dr. Bräuer den sak som det ligger mig på hjerte å tjene, tror jeg det vilde være best om jeg fikk anledning til å tale med kongen alene.

Nu synes det også å være gått et lys op for kongen. Litt usikker ser han sig om efter hjelpemannskapet sitt. Vil de forlate rommet? Vil de la ham være alene?

Nordmennene veksler noen ord med dempet stemme. Så trekker de sig tilbake, bare kongen blir igjen.

Nu står de to herrer overfor hverandre: den norske kongen og det tyske rikets minister i Norge. To menn som har mulighet for å oprettholde freden.

Der hengår et par sekunder, - ingen av de to sier noe. Det er som om verdenshistorien et øieblikk holde pusten.

Så begynner dr. Bräuer å tale. Han legger det tyske budskap frem. Han fremhever på nytt at Tyskland ikke er kommet som fiende. Det tyske rike har påtatt sig å sikre landets nøytralitet, - den nøytraliteten som Norge selv ikke var i stand til å beskytte. Det har imidlertid vist sig at den nuværende regjering ikke er rede til og ikke er i stand til å vise forståelse for Tysklands stilling. Tyskland ser sig derfor nødsaget til å forlange innsett en ny regjering, - en regjering, som ikke på forhånd er fiendtlig innstilt overfor Tyskland, men som derimot vil være en garanti for et vennskapelig, forståelsesfullt forhold mellom Tyskland og Norge. En slik regjering eksisterer allerede. Det kreves bare at kongen anerkjenner den regjeringen som Quisling har ~~stanset~~^{dannet}. Muligheten for endringer med hensyn til regjeringens sammensetning står helt åpen...

Da dr. Bräuer er ferdig med sitt foredrag, ser han ansiktet til en trett og gammel mann foran sig. Han kunde like gjerne ha meddelt sitt budskap gjennom et åpent vindu.

Det kongen anfører er svaret til en statens embedsmann som gjerne vil kvitte sig med en vanskelig sak ved å erklære sig inkompetent.

- Deres Ekssellense, sier kong Håkon, jeg har med opmerksomhet påhørt hvad De har sagt. Jeg må imidlertid meddele Dem at det her dreier sig om ting som jeg ikke kan avgjøre alene. Efter vår forfatning er kongen i Norge ikke det man ellers forestiller sig i forbindelse med en konge. Kongen her utøver bare sin funksjon sammen med sitt råd. Alene betyr han ingen ting. Jeg har ikke den ringeste mulighet for å treffe en avgjørelse i politiske saker.

Slik ender denne samtalen som man muligens vilde ha kalt historisk, hvis denne kongen virkelig hadde

en konge. Men det var han ikke. I steden for en historisk samtale blev den en tragisk...

Kongen går bort til døren og ber professor Koht komme inn. For annen gang gjentar dr. Bräuer hvad han har på hjerte. Der vilde kunne foretas visse endringer i det memorandum som blev overrakt dagen før, men forutsetningen for det måtte være at den gamle regjeringen trådte tilbake og blev erstattet med en regjering som inntok en annen holdning til Tyskland enn den hittilværende, - nemlig en regjering Quisling.

Enda en gang får dr. Bräuer høre om de to herrers manglende kompetanse. Det hele minner grandgivelig om et dårlig ledet offentlig kontor hvor den besøkende blir sendt fra luke til luke.

Kongen trekker sig tilbake sammen med Koht for å utarbeide svaret. Atter hengår der tid, og dr. Bräuer spaserer utålmodig frem og tilbake i værelset.

Han er allerede nu opmerksom på at saken er så godt som tapt. Han har lest det i utenriksministerens gretne fjes, i kongens forlegne ansiktstrekk. Disse to menn ønsker ikke fred lenger. De vil ha krig. De vil ha bombardering og brennende byer, flyktende familier, død og fordervelse.

Kongen kommer inn igjen og sier:

- Vi har omhyggelig diskutert de forslag De er fremkommet med, og vi er nu i stand til å gi Dem vårt svar. Norge kan ikke godta de tyske forslag. Vi kan ikke utnevne en regjering som mangler folkets tillit.

- Deres Majestet, roper dr. Bräuer, der står nu viktigere ting på spill enn indrepolitiske betenkninger:

- Vi er bundet til forfatningen.

- Deres Majestet, den gamle regjering betyr krig, Quisling betyr at det blir fred. Det er forskjellen.

Kongen trekker på skuldrene.

- De vil altså ha krigen, roper dr. Bräuer i største ophisselse... Men, Deres Majestet, enda foreligger der en mulighet til å forhindre krig. Krig er noe forferdelig. Det er flytt blod allerede, - mere enn nok. Der bør ikke bli mere krig.

Intet ekko. Kongen og hans utenriksminister er helt tause.

- Dette er altså Deres endelige svar? spør dr. Bräuer med dempet stemme. Det er tydelig å høre at han har opgitt alt håp.

- Endelig er dette svaret ikke, sier Koht, vi må nemlig diskutere saken med hele regjeringen. Først når dette er gjort kan vi gi Dem vårt endelige svar.

Det er til å fortvile over. Enda en gang vender dr. Bräuer sig til kongen og sier:

- Deres Majestet vet hvor langt begivenhetene har utviklet sig her i landet. En hurtig avgjørelse er nødvendig. Hver time som går betyr nye offer.

Herrene tar avskjed med hverandre etter at der er blitt truffet en omstendelig avtale. Regjeringen skal tre sammen i all hast. Dr. Bräuer skal reise tilbake til Oslo og under veis ringe op fra Eidsvold. Koht vil da meddele ham hvad regjeringen har besluttet.

OPRINGNINGEN FRA EIDSVOLD

Dr. Bräuer har også en samtale med de tre av Stortinget opnevnte herrer: Lykke, Mowinckel og Sundby. Derefter blir han kjørt til sperringen ved Midtskogen, hvor hans bil venter. Han kjører avsted i retning Hamar. Ved Hamar blir de stanset ved en ny sperring som er opført i dagens løp. Der finner et heftig optrinn sted med de norske soldatene. Bare motvillig går de med på å åpne sperringen.

Klokken 7.30 ankommer dr. Bräuer til Eidsvold. De kjører bort til jernbanestasjonen, hvor chaufføren prøver å komme i telefonforbindelse med Elverum. Det tar en halv time før forbindelsen er etablert.

Dr. Bräuer tar apparatet i hånden og taler med Koht. Chaufføren står et stykke unna og studerer ministerens ansikt. Han vet meget godt at her veksles der ord av avgjørende betydning. Det ser imidlertid ikke ut til at det er gode nyheter ministeren får.

- Hva er det De sier? Hva er det regjeringen har besluttet? Kongen vil ikke gå med på å utnevne en regjering Quisling?... Jeg har da enda et spørsmål til Dem,

hr. utenriksminister: betyr dette svaret at Norge vil forsette motstanden?

Chaufføren hørte ikke Kohts svar. Men han vet allikevel hvad det gikk ut på.

- Motstand så langt som mulig, var Kohts svar

Med et alvorlig uttrykk i ansiktet går den tyske minister inn i bilen og kjører tilbake til Oslo.

Journalisten setter radioapparatet fra sig og roper så høit at alle kan høre det:

- Flyalarm!... Flyalarm!

Med et par sprang er han ute av butikken. Han farer oppover trappene. I rommene til NTB hersker det stor forvirring. Noen samler tingene sammen, andre styrter nedover trappen.

Meldingen må gjøres kjent over hele stedet, og det er ikke så uoverkommelig, for Nybergsund er ingen storby. Stedet ligger på begge sider av broen over Trysil-elven.

I nærheten av Nybergsund, bare noen hundre meter unna, begynner en liten skogstrekning. Man ser allerede folk på vei dit, - bønder med sin familie, ministre, fremmede militærattachéer, chauffører, departementsfolk... alle sammen løper avsted mot skogen.

Det blir også snakket om at kongen har søkt tilflukt der. Folk står under trærne i sneen. De står og røker og venter på hvad som vil skje. Men der skjer ingen ting. Det går en halv time, men det er fremdeles stille og rolig. Det er riktignok noen som sier at de har hørt kraftig ^{motordriv} ~~kur~~ i nærheten, men andre bestrider det.

Noen går tilbake til byen igjen. Tar fatt i det avbrutte arbeide. Gjestgiveriet ved Sørberg fylles på nytt. Kundene som sprang ut av Samvirkelegets butikk vender tilbake igjen for å komplettere innkjøpene. Redaktøren fra NTB tar radioapparatet og bærer det opp trappen.

Flere ganger denne onsdagen blir det gitt flyalarm. Folk vender sig til den. Noen drar avsted til skogen, men det blir efter hvert ferre og ferre av dem. Alarmer tas ikke alvorlig lenger.

- Tøis, sier en gammel bonde. - Tre gamper skal ikke få dratt mig bort i skogen igjen!

NU BLIR DET ALVOR.

Torsdag den 11. april, like efter klokken 17, blir det liv i det gammeldagse bilhornet som er ^{ambassadør} ~~ambassadør~~ en stolpe ved veikrysset midt i Nybergsund. Det er en soldat som betjener det. Han bruker hornet slik at man skulde tro

Jerikos murer vilde styrte sammen.

I spisesalen på gjestgiveriet Sørberg oppholder kongen, kronprinsen og regjeringen sig. Der blir drukket en god og sterk kaffe, og forskjellige spørsmål av betydning blir ~~behandlet~~ ^{avsluttet}.

Det blir helt stille i spisesalen, da automobilhornet plutselig lar høre fra sig. Den ene ser på den andre.

- Hva skal det bety? spør kong Haakon.

- Flyalarm, sier minister Lie. Han reiser sig og titter ut av vinduet.

- Er der kommet noen telefonisk beskjed?

- Høist sannsynlig var det ikke tid til å telefonere. Deres Majestet, denne gang ser det ut til å være alvor.

Det er blitt livlig utenfor igjen. Folk ara avsted mot skogen. Den polske sendemannen går forbi. Et stykke bak ham kommer hans frue som haler sine to små pekinger etter sig i en snor.

- Men sett farten litt opp da! skriker ministeren ærgerlig til henne.

Også major Østgaard har kastet et blikk ut gjennom vinduet. Østgaard er kronprinsens adjutant. Helt fra 1914, altså i nesten 30 år, har han vært knyttet til Ola. Han har vært hans lærer og opdrager. Senere var han tjenesgjørende offiser og til slutt adjutant. Det er en mann på 55,- en internasjonalt kjent sportsmann. I mange år var han formann i skiforeningen.

Major Østgaard forlater plassen ved vinduet og snur sig mot kongen:

- Deres Majestet, jeg tror det vil være best om De forlater stedet.

- Tror De det er alvor denne gangen?

- Fly! er det en som ~~ropet~~ ^{skriker} borte fra vinduet.

Dette utrop virket som et signal. Stoler ^{blir} ~~blev~~ veltet. Noen begir sig ut og løper avsted. Også Østgaard har forlatt spisesalen. Han løper over gaten og får tak i en bil til kongen.

- Bry Dem ikke med det, sier kongen avvergende. vi ^{går} ~~er~~ til fots bort til skogen.

I mellemtiden er flyene kommet nærmere. Man kan allerede høre den kraftige brummingen.

I sine høie militærstøvler løper kongen avsted i retning av skogen. Mens han løper trekker han kapren på sig. Sammen med kongen løper Olav og adjutanten. Det er 400 meter bort til skogkanten.

En mann har stilt sig op ved siden av veien. Han holder på å innstille fotografiapparatet sitt. Det er tydelig at han har til hensikt å fotografere de tyske bombeflyene.

I samme øieblikk løper kongen forbi ham. Fotografen legger merke til det, løfter apparatet op til pannen og tar et billede.

Det er ingen som har lagt merke til det. Fotografen slutter sig til de menneskene som løper mot skogen. Det skal bli et billede som man ikke kan ta hver dag: en konge på flukt.

Et virkelig sensasjonelt billede! Det gjør runden gjennom verdenspressen og blir en "schlager" de nærmeste dagene. "Life", det amerikanske ^{bladt}magasinet med millionoplag, sender ut et dobbeltsidig billede. Det gjengis også i utallige magasiner og dagsaviser.

De tyske flyene kretser nu over Nybergsund. De flyr meget lavt. Man kan tydelig se korset under bareflatene. De angriper fordi de vet at i denne lille byen opholder for øieblikket regjeringen og overkommandoen sig, - med andre ord den fiendtlige mostands viljessentrum.

Plutselig høres en pipende lyd, - en uhyggelig piping. Skjønt ingen har sagt noe, kaster alle sig ^{pladask} ned. Like efter høres et veldig brak. Bomben er falt utenfor selve Nybergsund. En søile av sten og jord reiser sig i luften og forvandler sig til noe som ligner en veldig blomst.

Folk ^{oppringer} ~~reiser sig~~ op og løper lenger inn i skogen. De gjemmer sig under trærne, står og venter på hvad som videre vil skje. Hver gang de hører den uhyggelige hvisslingen, kaster de sig ned på alle fire. Den ene bombe faller efter den andre.

- Der borte brenner det, er det en som skriker

Og ganske riktig,- det brenner borte i Nybergsund. Men ingen kan nøiaktig avgjøre hvor det er. Det ser ut til å være midt i byen,- omtrent der hvor Samvirke- laget holder til.

Statsråd Hjelmtveit har kommet sig op på benene og stolprer avsted gjennom den høie sneen. Han skjelver over hele kroppen. - Å herregud,herregud,sier han for sig selv.

- Hvađ er det i veien med Dem,Hjelmtveit,spør minister Lie.

- Nervene mine,nervene mine! Bare dette snart var over!

Mannen har fått et nervesammenbrudd. Men så er han også kirkeminister,og kirkeministre er ikke forpliktet til å være helter.

Kong Haakon har tatt plass i sneen under et grantre.

Major Østgaard har tatt plass ved siden av ham. Majoren er soldat og vil gjerne være et godt eksempel. Han tar sig en sigarett og rekker etuiet til kongen. I nærheten sitter fru Neumann,konen til den polske gesandte. Hun har tatt sine kjeledegger på fanget og sitter og røker.

- Jeg skulde ønske jeg var en kanin,sier Haakon,- de har det bedre enn kongen av Norge.

Dette sa han likesom til sig selv,men uttrykket blev lagt merke til. Det går fra munn til munn, fra avis til avis,det drar på verdensomseiling.

- Ja,slik er krigen,Deres Majestet,sier major Østgaard.

- Ja,slik er krigen,gjentar kongen. - Er det forresten et tegn på svakhet om man begynner å tenke litt i slike situasjoner? Jeg spør mig selv om det var riktig at vi valgte krigen. Jeg snakker ikke for mitt eget vedkommende,- det er bagateller. Men kast et blikk på Hjelmtveit. Og se på flammene der borte.

Østgaard vet ikke hvađ han skal svare. I Nybergsund stiger flammehavet til vær's. Det viser sig at det er Samvirkelagets gaard som brenner.

Noen behjertede mennesker er styrtet inn i

huset og holder på å bære ut koffertene og dokumentmapper. Det er ting som tilhører folk i NTB.

Eieren av gården er kommet til og redder det som kan reddes. Lageret står i brann. Bensinstasjonen utenfor er sprunget i luften. Den store rutebilen som stod like ved bensinstasjonen står i flammer. Det var den folke ne fra NTB var kommet til Nybergsund i.

VEIEN SOM FØRER TILBAKE....

Klokken 6.30 om kvelden er faren over. Støle og stive kommer folk ut av skogen. Lagerbygningen er bare en rykende ruin.

Kongen tar sig en tur gjennom byen og ser på bombekraterne. På veien som fører tilbake til Elverum er der falt en bombe, og den har ødelagt veien i hele ^{dens} sin bredde.

- Kast et blikk på dette her, sier kongen.
- Et nydelig krater, svarer major Østgaard.
Kongen trekker et dypt sukk og sier:
- Ja, det er den veien som fører tilbake. Men gis der ikke noe tilbake lenger, Østgaard.

Drevsjø, 11. april 1940

Fra det lille stedet Drevsjø fører der en vei over til Sverige. Like bak grensen fins der en liten svensk tollstasjon, - en av de mange langs grensen fra Skagerrak og nordover. Som de andre tollstedene var det bestandig stille og rolig her, - trelasthandlere, bønder og enkelte turister passerte grensen nu og da, det var det hele.

Men nu har begivenhetene forvandlet det lille tollstedet til et overgangssted av internasjonalt format. Der foregår en veldig trafikk dag og natt. De få funksjonærer er nesten ikke i stand til å overkomme arbeidet. Det står dusinvis av biler foran huset. En god del av dem er forsynt med skiltet "DK" - Corps diplomatique.

Noen av disse bilene er dekket til med noe merkelig. Kommer man nærmere, viser det sig å være De Forente Staters stjernebanner. Idéen stammet fra den amerikanske flyattaché, Losey, som noen dager senere mistet livet under et bombardement på Dombaas.

HOTELLET I SÄRNA

Särna, Sverige, 12. april 1940

Den lille byen er oversvømmet ^{med} mennesker. Hotellene er overfylt. Tre stoler blir stillet sammen, og dette kaller man en seng. Noen må nøie sig med å sove på bare gulvet.

Denne lille svenske byen - endestasjon for en jernbane som fører til Stockholm - er plutselig blitt et samlepunkt for alle disse ministre, legasjonsemedsm n, regjeringssekretærer og flyktninger som siden den 9. april er kommet strømmende over grensen. Halve Oslo møtes igjen her i Särna.

Det blir også et gjensyn mellom Sir Cecil Dormer og Monsieur Dampierre. De bor i hotell Särna, og rommene deres ligger ut mot den samme gangen.

Monsieur Dampierre, en slank og elegant mann i 50-årene, med en uimotståelig fransk knebelsbart på overleppen, er fremdeles helt opskaket over de siste nyheter som gjestene på hotellet snakker om:

- Har De hørt det, hr. Dormer? Bergen og Trondheim skal være gjenerobret.

- Jo, jeg har hørt om det, svarer Dormer. - Selvfølgelig har jeg hørt om det. Folk optrer som de skulde være gale. De omfavner hverandre. Jeg så en mann som hadde tårer i øinene. Forresten er jeg ikke helt sikker i denne saken.

- Hvordan det? Det er jo en offisiell Reuter-melding.

- Vi kjenner jo til hvordan Reuter-meldinger oppstår.

- De er den samme gamle skeptiker. Men vi vet at Hambro er kommet til Stockholm. Det er umulig at denne meldingen er sendt ut uten Hambros vitende.

- Hambro kan også ta feil.

- Det er så. Men erobrede byer kan han vel ikke oppfinne. Hvad mig selv angår, er jeg fast besluttet på

dra til Trondhjem.

- Hvad vil De gjøre der?

- Jeg hørte nettop at kongen også har bestemt sig for å reise dit.

Sir Cecil Dormer løfter armene med en gestus som nærmest kan utlegges slik: enhver får gjøre hvad de passer ham.

EN BIL BLIR SITTENDE FAST I SNEEN
- - - - -

Monsieur Dampierre bestemmer sig for Trondhjem. Ja, han drar avsted samme dagen. Den kraftige Ford-bil han kom kjørende i fra Oslo, har i mellemtiden "skiftet farve". Den er blitt overstrøket med hvit farve. Det gjøres også med alle de bilene i Särna som vender tilbake over grensen. Kamouflasje på grunn av flyene...

Monsieur Dampierre begår ikke den dumhet å ta den korteste veien tilbake til Norge. Han vil ikke unødig utsette sig for angrep fra de tyske flyene. Så lenge det er mulig vil han holde sig på svensk territorium fo så i siste øieblikk - ved Røros omtrent - å kjøre over grensen.

Men det er en masse sne her ved den svenske grense, - en grusom masse sne. Bilen blir sittende fast alt i ett, og chaufføren har sin store møie med å få den klar igjen. I nærheten av Fjällnäs blir forholdene enda verre.

Hvad snehindringer ^{angår de} angår forresten Monsieur Dampierre vant til litt av hvert. Før han blev forflyttet til Oslo var han minister i Canada. Monsieur Dampierre pleier å bli grepet av et visst vemod ^{han} han tenker tilbake på oppholdet i Canada. Han følte sig mere vel der, helt bortsett fra den ting at det ikke er krig i Canada.

Tankene hans er på vandring, og plutselig snur han sig til sin kone og sier:

- Si mig, vet du hvordan unge Bruère oppholder sig nu?

- Han skal være i Paris, har jeg hørt. Han er visstnok løytnant i flyvåbenet.

Dampierre sitter og smiler frem for sig.

Han tenker:

- Sånn er det, hvis man vil vite noe om denne unge fyren, må man henvende sig til damer. Han er det uutømmelige sladdertema for diplomatiets damer i Oslo.

Den unge Bruère er sønn av den tidligere franske minister i Oslo. Monsieur Dampierre avløste ham da han blev forflyttet fra Canada til Oslo. Den unge fyren satte sin far mange grå hår i hodet. Folk i Oslo kom stadig med hentydninger om at det var denne unge ~~fyren~~ som sørget for at faren måtte ta avskjed.

Monsieur Dampierre sitter og smiler ved tanken på alle de historiene som fortelles om den unge levemannen. Således pleide han for eksempel å invitere unge damer til legasjonen, og herunder blev der opført "levelle bilder". Et par ganger blev han knepet ved rattet, der han satt sterkt beruset. Det skulde ha kostet ministeren adskillig møie å bevege politiet til å la sønnen få førerkortet tilbake.

Et par måneder før krigen brøt ut hendte det noe som på sett og vis satte kronen på verket. Etter en belivet biltur, under hvilken der blev satt til livs store mengder fransk konjakk, kjørte den unge Bruère fra Fornebu tilbake til Oslo. I bilen hadde han en vakker ung dame, den forhenværende kone til en generaldirektør i den norske aluminiumsindustri. Bruère kjørte i full fart mot et tre. Bilen blev fullstendig ~~avslagt~~ ^{smalset}. Selv pådro Bruère sig bare noen lettere skrammer. Damen blev imidlertid alvorlig kvestet og døde kort tid etter ^{de} skader hun hadde pådratt seg.

Monsieur Dampierre blir imidlertid revet ut av disse tankene ved et sterkt støt. I den dype sneen er den store og kraftige Ford'en hans kommet utenfor veien og blir stående i skrå stilling ved veikanten.

- Monsieur, sier chaufføren, jeg tror ikke vi greier å komme over fjellet. Sneen blir dypere og dypere.

Monsieur Dampierre innser at det ikke går. De tre i bilen rådslår om hvad der bør gjøres. Vende tilbake til Särna? Det går ikke. Da vilde Cecil Dormer få sig en god latter. Bli hvor de er? Det går ikke det heller. Bilen får bli stående hvor den er, og så får de prøve på å komme frem til Røros med slede.

Som sagt, så gjort...

Det blir riktignok en sledetur som Monsieur og Madame Dampierre aldri kommer til å glemme. Det er blitt mørkt også, og det er isende kaldt. Vinden hyler i trærne.

Det begynner å demre av dag da de omsider kjører inn i Røros, - stivfrosne og sultne. De finner frem til et lite gjestgiveri som allerede er åpent. De bestiller kaffe og mat og lar sig så hvilen smake.

Det er påfallende mange gjester på stedet, ordvekslingen er livlig for ikke å si hissig. Midt i rommet står en mann med gullbriller og i en rutet kappe, - fra alle kanter bestormes han med spørsmål. Det er ingen som interesserer sig for franskmennene, hvad folk sikkert eller vilde ha gjort.

- Hvad er det de folkene der snakker om, spør Dampierre, som ikke kan et ord norsk.

Chaufføren svarer:

- Mannen der borte kommer direkte fra Trondhjem. Han sier det er svindel alt sammen. Tyskerne har fått fast ~~satt~~ i Trondhjem og begynner allerede å rykke frem i dalene omkring...

All tretthet er som blåst av Dampierre. Med stor iver begynner han å studere karter. Han bestiller en telefonsamtale med Särna. Sender også sin chauffør avsted etter en bildrosje.

- By hvad det skal være, - vi må videre med en gang.

- - - - -

Bilchaufføren i Røros gjorde en fin forretning. Han kjørte det lille selskapet tilbake til Särna og hjalp også til med å få ministerens Ford fri. Taksametret viste til slutt en sum på 446 kroner, og dertil kom så en klekkelig drikkeskilling.

EN DIPLOMAT SNAKKER RENT UT

- - - - -

Särna, 12. april 1940

Mens Monsieur Dampierre foretok sin eventyrlige rundreise, - en utflukt som ikke innbragte ham noe annet en kalde føtter og konen hans en kraftig forkjølelse, har hans engelske kollega i Särna tatt det med ro og

kortet tiden med whisky og politikk.

Fremdeles strømmer der politikere og flyktninger vestfra over grensen. Men nu innfinner der sig også gjester fra en annen kant,- unge nordmenn som vil kjempe mot Tyskland.

Idag, den 12. april, er der kommet en gruppe studenter fra Göteborg. Det er den unge Ole Sten som er gruppens leder.

Ole Sten snakker med de politikere som er forsamlet her i hotell Särna. Han innlater sig også i samtale med minister Dormer.

Cecil Dormer legger sin hånd på Ole Stens skulder og sier vennlig nedlatende:

- Når jeg betrakter disse unge mennene som er kommet hit sammen med Dem, så føler jeg mig forvisset om at vår sak står godt. England vil komme dere til hjelp og det vil komme til å gå bra, det er jeg sikker på.

- Ja, oss skal det ikke stå på, sier Ole Sten, men jeg mener allikevel at det vilde vært best om alt dette ikke hadde hendt.

- Hva mener De med det? spør Dormer som kaster et raskt og undersøkende blikk på den unge mannen.

- Jeg mener det slik, sier Ole Sten i hele sin udiplomatiske åpenhet, som det er sagt. England har foretatt sig meget som ikke var ubetinget nødvendig. Den situasjon vi befinner oss i, kan vi takke England for.

- De må forklare Dem litt nærmere.

- Ja, for eksempel mine utlegningen. Var ikke det en krenkelse av norsk nøytralitet?

- Aha, sier Dormer, dere nordmenn har bestandig en sterk tendens til å veie hvert ord på gullvekt. Dere må holde dere mere til kjensgjerninger enn til ord.

- Når engelske krigsskip dukker op i norsk territorialfarvann og legger ut miner der... tør jeg spørre om det ikke er en kjensgjerning?

Ole Sten fremsetter spørsmålet med hele ungdommens heftighet.

- Nu ja, men det er hundre andre kjensgjerninger som rettferdiggjør dette skritt.

- For eksempel?

- Unge mann, De kan være helt forvisset om at vi ikke handlet i blinde da vi kunngjorde denne mineutlegningen. Det er ikke ~~kjøttkødet~~^{denne} som sitter i Whitehall, unge venn. Det første vi vilde var å lokke den tyske flåten ut av Nordsjøen. For det annet vilde vi tvinge tyskerne til å svekke den sterke stillingen de for øieblikket inntar ved den belgiske og hollandske grense.

Det må jo kalles rene ord for pengene,- ja, dette var bent frem uforsiktig sagt. Men Dormers ord må ve forklares på den måten at ministeren i dagens løp hadde satt til livs betydelige mengder whisky.

- Undskyld mig, sier Ole Sten, men der har De gitt mig rett uten å ville det. De har nevnt to grunner. Men hvad angår Englands grunner mig,- mig som nordmann? England gjør brudd på Norges nøytralitet for å befeste sin egen sikkerhet.

- Englands sikkerhet er også Norges sikkerhet.

- Da forbauser det mig at England gjør så lite for vår sikkerhet. Undskyld, men hvor er det blitt a den store og opskrytte engelske flåten? Og hvor er labben til den britiske løve? Hittil har jeg ikke sett annet enn tysk fremgang og seire,- ingen engelske...

- Hør nu her,- der kommer vi inn på et kinkig tema,- om spionasje, Secret Service og gud vet hvad... Jeg vil si...

Cecil Dormer fikk ikke anledning til å si mere. I dette øieblikk kom nemlig hans sekretær bort til ham. Han hadde vært en opmerksom tilhører ~~den~~^{under} den siste del av samtalen. Og når sendemennene ikke vet når en samtale må opphøre, så vet sekretærene det.

- Deres Ekssellense, sier sekretæren, klokken er mange. Jeg må gjøre Dem opmerksom på at De nesten ikke har fått blund på øinene i natt. De får undskylde, hr. Sten. Ministeren trenger virkelig å få sove ut...

"Deres Fetter, Hr. Hambro."
 - - - - -

Stockholm, 11. april 1940

Fra onsdag aften har Stockholm hatt den ære å huse stortingspresident Hambro. Med hele den geskjeftighet som karakteriserer ham er han i sving torsdag morgen allerede.

Med korte og raske skritt går han frem og tilbake i det elegant møblerte værelset i Grand-Hotel, hvor han har leid en hel suite for sig og sin stab... Han har en beskrevet papirlapp i hånden og dikterer sin stenograf den tale han akter å holde i kringkastingen i Stockholm:

- ...Har De det? Jeg fortsetter...tross uhyre vanskeligheter gjør vår mobilisering store fremskritt. De norske legasjoner blir bent frem oversvømmet av de mange frivillige som melder sig. Dette er særlig tilfelle i Finland, hvor de unge frontkjempere fra det siste finske felttoget enda en gang uttrykker ønsket om å få delta i kampen for folkenes frihet...

Døren går op. Hambro snur sig med et ergerlig uttrykk i ansiktet, - han var kommet så fint i ^{gang} ~~fart~~ nu.

- Nå, hva er det på ferde igjen?

- Deres fetter vilde gjerne tale med Dem, og dessuten er de to skreddere her for å ta mål av Dem...

- Straks, straks, et halvt minutt til. Min ~~10~~ ¹⁰ter kan De forresten la komme inn med en gang...

Han fortsetter å diktere og blir snart varm igjen. Ja, han deklamerer likefrem. Med en patos som hos en far til en flokk helter dikterer han de avsluttende ord i talen: -...vil den dag komme da rett atter er rett, og menneskeheten atter vil være fri... Vel, det var det. Gudskjelov. Ferdig, slutt.

Hambro river i stykker papirlappen med notatene på og kommer fra ordenes verden til en viss grad tilbake til virkeligheten.

Derpå snur han sig til sin stenograf og sier:

- Telefoner til Stockholm kringkaster øieblikkelig. Si at jeg helst vil tale om kvelden,- jeg skulde tro det er den beste tiden. Folk har mere ro da,og mottagelsen er bedre. Men det må naturligvis ikke være for sent heller. Klokken 9 vil passe best,tenker jeg. Skulde De støte på vanskeligheter,kan De henvise til min samtale med den svenske utenriksminister som jeg skal ^{avlegge} ~~avlegge~~ en visitt i dag. Jeg skal snakke med hr. Günther om saken...

I dette øieblikk kommer Charles Hambro - bankier,storaksjonær og avdelingschef i det britiske blokadeministerium - inn i værelset. Han er en 10-12 år yngre enn sin norske fetter og følgelig mere spenstig enn han. Han ser mere nøktern,mere "engelsk" ut enn den norske Hambro. Stortingspresidentens slektninger i London gjør sig av og til lystige over hans literære virksomhet og manerer

- Good morning,Charles,utbryter stortingspresidenten. - Det gleder mig virkelig å se dig i Stockhol

- Jeg vil ikke si at det ikke gleder mig,men jeg skulde ønsket vi hadde truffet hverandre et annet sted Disse fordømte naziene har gjort det vanskelig for mig å komme tilbake til England. Nu sitter vi fast her i Stockholm.

- Er det ikke hyggelig i Stockholm da?

- Joda,hyggelig er det. Men jeg er ikke forberedt på et lengere opphold her.

- Men hvad skal da jeg si? Jeg er kommet over grensen med to hundre kroner i lommen,og dem har jeg lånt av kronprins Olav...

Den engelske Hambro ser sig omkring i det elegante hotellværelse.

- Her ser det ikke ut som om man kommer langt med to hundre kroner.

- Men når man har så rike engelske slektninger,innskyter den norske avlegger av Hambro-stammen og kniper det ene øie litt spydig igjen. - Vi får snakke litt nærmere om dette spørsmål,kjære fetter. Forresten tenker jeg du snart kommer tilbake til London igjen. Om en tre-fire ^{dager} ~~dager~~,tenker jeg. ^{1 år} ~~1 år~~ fikk vi de første positive meldinger.

- Du sikter til gjenerobringen av Bergen og Trondhjem som byrået ditt har gitt melding om? Jeg må si jeg stiller meg litt skeptisk til dette. Er den korrekt denne meldingen?

- Selvfølgelig er den korrekt. Vår legasjon har fått opplysningen direkte fra hovedkvarteret.

- Nå vel, jeg vet ikke...

- Jeg er sikker på at du kan reise tilbake om tre dager. Da vil den engelske flåte være herre i disse havnebyene, og da er veien åpen igjen over sjøen.

- Du har større tillit til flåten vår enn jeg har selv.

Stortingspresidenten avbryter her den interessante dialogen.

- Det er sant, jeg har bestilt skreddere hit, og de står og venter på mig utenfor. Har du noe i mot at jeg slipper dem inn? Min tid er meget knapp, forstår du. Det hele vil være gjort på tre minutter. Etterpå kan vi tales ~~videre~~ ved.

Dette har Charles Hambro ikke noe i mot, og så trer da de to skreddere inn i værelset. De kommer fra en av de fineste skredderforretninger i Stockholm.

Stortingspresidenten tar sin jakett av seg og lar skredderne ta mål av seg. Under denne prosedyre står han og betrakter sitt eget speilbillede. Minen er meget selvtilfreds.

Tilskjæreren tar nu livmålet og opgir talle til sin medhjelper.

- Vi sier tre sentimeter mindre, sier Hambro i en tone som er halvt alvor, halvt spøk. - Jeg er ikke fullt så korpulent som jeg ser ut til.

- Vi har heller ikke påstått at De er korpulent, hr. president.

- Jeg håper endog at jeg i den nye dressen vil komme til å se utpreget slank ut.

- Vi skal gjøre vårt beste, hr. president.

I dette øieblikk kimer det i telefonen. Hambro gjør sig fri av skredderne, tar mikrofonen og sier noen ord. Plutselig blir han helt hvit i ansiktet. Også skredde

ne skjønnte at Hambro her hadde fått en dårlig, kanskje en katastrofal meddelelse.

Hambros gode humør er som blåst ^{vekk} ~~bort~~. Han spøker ikke lenger med skredderne. Han sender dem hurtig bort, men ber dem gjøre sitt ytterste for at han kan få prøvd dressen snarest, - helst ^{den} samme kveld.

^{Fetteren} Derpå går han ~~bort~~ ^{hen} til sin fetter borte ved vinduet. ~~han~~ har hele tiden stått og trommet med fingrene på ruten og betraktet panoramaet utenfor. Der borte ser han det kongelige slott. Små hvite dampskib er på farten ute på havnen. Til venstre for Grand-Hotel, bare noen skritt borte, ligger den tyske legasjon.

- Det er hendt noe forferdelig, stønner stortingspresidenten. - Vår legasjon har ^{i Norge} ~~idag~~ hatt en telefonsamtale med overkommandoen. Overkommandoen forteller at det ikke er et sant ord i dette med Bergen og Trondhjem. Dette forstår jeg ikke. Hva har du å si til dette?

Charles Hambros fingre trommer videre på vindusruten.

- Jeg sier bare at det nok vil vare lenge før jeg kommer tilbake til London.

HISTORISK INTERMESSO

- - - - -

Hambro har gjort sig til Norges talsmann. Hele verden retter sine søkelys mot ham.

Alle vil vite hvad Hambro mener. Hambro blir intervjuet. Hambro blir fotografert og feiret. Verden beskjeftiger sig med hans person, med hans familie, med familiens genealogi også...

Det fortelles at i en grå fortid var Hambroene fattige fiskere på Orknøene, men de svang sig op til rikdom og anseelse. De påtok sig å levere våben, ^{de} varer og utrustning til de bolde vikinger som la ut på lange ferder over havene. En vikingferd til det rike Spania innbragte Hambroene en hel million gulldukater. Fra da av kunde de drive geskjeften i det store. De "finansierte" bl.a. den berømte Amerika-farar Leiv Eriksson, som opdaget Amerika fem hundre år før Kolumbus. Slik fortsatte det gjennom sekulene frem til denne dag. Hambrøene hjalp Karl V., og Napole

on den Store nød også godt av deres hjelp. De blev venner og hjelpere for alle herskerhus i Europa...

Ja, slik står det på trykk i disse dagene i mange aviser, således for eks. i "Tribune de Genève" (nummeret for 10. mai 1940). Det tar sig jo vakkert ut, men virkeligheten er noe mindre romantisk enn den familiekrønike som blir foredratt av skaldene i Grand-Hotel i Stockholm.

Virkeligheten er nemlig den at familien Hambro kan føres tilbake til stamfaren Calmer Joachim Hambro, en jødisk kleshandler i Kjøbenhavn. Calmers sønn Joseph blev sendt som volontør til en jødisk bank i Hamburg. Han steg hurtig i gradene og slog sig senere - efter flittig sparing - ned i fedrenebyen Kjøbenhavn, hvor han etablerte sig som selvstendig småbankier.

Da den danske stat i 1818 gikk bankerott, var Joseph Hambro i den behagelige stilling å forføie over 300.000 dalere som han kunde stille til den danske stats disposisjon.

Dette var den første transaksjon i retning av statslån som familien Hambro gjorde, og som en begynnelse var dette en fin forretning. Men snart kom der flere til. I 1821 var det et beløp på 3 millioner huset opererte med, det dreide sig denne gangen om et dansk-engelsk statslån. Joseph Hambro sikret sig høie renter foruten titelen dansk hoffråd.

Josephs sønn Carl Joachim (det var for å ær ham at stortingspresidenten fikk de samme fornavn) ført forretningen videre i farens ånd og med det samme gunstige resultat. Han flyttet til England, fordi der naturligvis kunde gjøres større forretninger der. Han beholdt riktig nok sin gamle ~~innflydelse~~ ^{innflydelse} i Skandinavia og bragte det endog så vidt at han i Danmark blev utnevnt til baron. I 1832 oprettet han i England Hambros bank og skaffet sig veldige jord eiendommer. De tre sønnene hans - efterkommere altså av kleshandleren - blev direktører i Bank of England, finansierte statslån verden over, fikk stor innflydelse i jernbane og forsikringsvesenet og omsider også på ~~Englands~~ ^{Englands} politikk

DEN UNGE TORDENSKJOLDS BUKSER
- - - - -

En gruppe internasjonale pressemenn har fått innbydelse til å komme til Grand-Hotel om ettermiddagen. Hambro beverter dem med mange ord og kaker.

- I disse dagene, sier stortingspresidenten so avslutning på sin lille og tvangfri velkomsttale, har jeg ofte måttet tenke på historien om Tordenskjolds skindbukser. Jeg tør vel gå ut fra at dere i det minste kjenner vår sjøhelt av navn. Da Tordenskjold var liten, pleide han så godt som hver kveld å komme hjem med en reven buksebak. Den kunde skrive sig fra uforsiktighet eller fra slagsmål han hadde hatt med andre gutter. For å få slutt på dette fikk foreldrene hans sydd en bukse av solid skind. Denne buksen var så trang at gutten bare var i stand til å ta ganske små skritt. Klatring i fjell og slagsmål med andre gutter gikk ikke lenger. Dette la naturligvis de andre guttene merke til. De overfalt den lille Tordenskjold og tilredte ham noe ganske forferdelig. Men Tordenskjold fant på råd. Han satte sig tvers over en slipesten og sveivet den rundt med benene så lenge at buksebaken røk. Så dro han av gårde og ga sine plangeånder julingen igjen med renter. Denne slipestenen kan man få se den dag i dag i Trondhjem.

Hambro holder inne og tar sig en slurk kaffe. Dette er et gammelt trick fra hans side. Like før han kommer til poenget i sine taler, pleier han å gjøre en liten kunstpause.

- På denne historien, fortsetter han, har jeg ofte tenkt i disse dagene. Skindbuksen til den lille Tordenskjold er den nøytraliteten Norge påla sig. Denne nøytraliteten gjorde oss kampudyktige.

De tilstedeværende smiler, nikker bifallende. Hambro er tilfreds med den gode mottagelse talen har fått. Litt medvind kan han trenge godt til. Det er en dårlig start han har hatt i Stockholm. De uriktige nyheter om Bergen og Trondhjem han kom med har i høieste grad svekket tiliten til ham. Og besøkene hos de svenske ministrene er ikke falt ut som han håpet. Svenskene har inntatt en temme

lig reservert holdning.

Mens Hambro er i ferd med å studere sine tilhøreres ansikter, har han ikke lagt merke til at der står en person bak stolen hans som gjør sitt beste for å påkalle stortingspresidentens oppmerksomhet.

Men nu får Hambro øie på ham. Han snur sig til den unge mannen, en ^{ging} av medarbeidere, og spør:

- Hva er det De vil?

- Skredderne er her igjen, hvisker den unge mannen. De sier at presidenten har bedt om den første prøven nu i ettermiddag. Men det er kanskje ikke så viktig?

- Selvfølgelig er det viktig. Si til ~~dem~~ at jeg kommer om tre minutter. Vi skal gjøre det uten at det vekker oppmerksomhet. Finn et passende værelse.

Den unge mannen blir fremdeles stående, slik at Hambro snur hodet ^{over skulderen} rundt og spør i en ergerlig tone:

- Var det enda mere?

- Ja, svarer den unge mannen og bøier sig ned til Hambros øre. - Det var en telefonopringning fra det svenske utenriksdepartement.

Hambro reiser sig op, han har fått bange anelser.

- Det gjaldt kanskje ^{min tale} talen min i kringkastningen?

Den unge mannen nikker.

- Den blev avslått. Kan ikke bli holdt.

Stortingspresidenten utstøter en ed og kvetter nevene.

- Det er de fordømte tyskerne! Og disse svenskerne gjør alt hvad tyskerne forlanger!

Hambro trekker et dypt pust, og så er han plutselig den gamle igjen.

Det er ikke uten grunn at denne mannen er lidenskapelig interessert i teater. Han er blitt en slags skuespiller selv ved det, og ikke ~~en gang~~ ^{skuespiller} en dårlig ^{skalle}. To minutter senere har Hambro sig selv helt i sin makt igjen.

Med sitt elskverdigste smil henvender han sig til den engelske journalisten i stolen ved siden av ^{og} sier:

- Det var noen som nevnte ordet Columbia. En av sønnene mine har studert ved universitetet der...

ALARM I NYBERG SUND
- - - - -

Nybergsund, 11. april 1940

- I Samvirkelagets gård er fanden løs...
- En ~~pakke~~ ^{pakke} Tidemans tobakk!
 - Fører De kikkerter her?
 - Et kilo smør, takk!
 - En eske sigaretter!
 - Jeg vil gjerne ha en kulørt ullskjorte!
 - Hva koster dette fotoapparatet?

Slik lyder det hele dagen. Butikken er full hele tiden, og heldigvis er forretningen godt forsynt.

Denne høikonjunkturen i Samvirkelagets gård er av fersk datum, den inntrådte i og med regjeringens ankomst til Nybergsund, og det var dagen før.

Da kom også folk fra NTB til byen, en tolvhodet forsamling av redaktører, reportere, stenografer og maskinskriversker. De har slått sig ned i de to øverste etasjer i gården og utfører sitt arbeide så godt det er gjørlig.

Da de brøt op fra Oslo til Hamar, tenkte de at det bare vilde bli en liten utflukt på en par-tre dager. Men flere av dem begynner nu å ane at reisen nok ikke er slutt på lenge enda. En eldre journalist i NTB står ned i butikken og snakker med chefen der. Journalisten vil kjøpe noen skrivemaskiner og radioapparater. Ting som trengs til virksomheten. Dette var det ingen av dem som tenkte på da de dro avsted fra Oslo.

Journalisten leter efter et stort og pent apparat som han vil ta med sig straks. I dette øieblikk blir imidlertid døren revet op, og inn styrter en ung fyr som hvisker noe til journalisten.

HVAD SOM FOREGIKK I OSLO

Oslo, 13. april 1940

I mellemtiden er det foregått litt av hvert i landets hovedstad. Idag, den 13. april, har dr. Bräuer, Tysklands befullmektigede representant i Norge, en lang rekke viktige konferanser. De begynner tidlig om morgenen og fortsetter til langt ut på natten. Han snakker med biskoper og jurister, med arbeiderledere og skibsredere, med håndverkere og politikere, med folk fra administrasjonen og fra industrien.

Er der enda en mulighet for å undgå denne meningsløse og unyttige krigen? Er det enda ikke tid til å slutte fred? Det er meningen med alle disse konferansene.

En samtale med justitiarius i den norske høiesterett er av særlig betydning. Paal Berg, en liten mann med et drevent advokatfjes, fremsetter det forslag at der skal innsettes en ny regjering til avløsning av regjeringen Quisling, - en regjering som på en viss måte skulde spille en formidlende rolle.

- Og major Quisling? spør dr. Bräuer.

Paal Berg legger ansiktet sitt i folder og sier ingen ting.

- - - - -

Like etter finner der en konferanse sted mellom Quisling og dr. Bräuer.

- Hr. Quisling, sier dr. Bräuer til avslutning De er nu inne i situasjonen. - Hvordan vil De stille Dem til hr. Bergs forslag?

Quislings ansikt er alvorlig og eftertenksomt. Han stryker sig med hånden over ~~et~~^{det} rødblonde håret ~~sitt~~. Han er ingen tilhenger av pompøse talemåter. Han svarer bare:

- Det som skjedde den 9. april gjorde jeg ikke av personlige grunner.

- De mener dermed å si at De stiller sak over person?

- Det er riktig.

- De er altså villig til å bringe dette offer?

- Ja, jeg er villig til å gjøre det som ligger i mitt fedrelands interesse.

Det er et alvorlig og høitidelig øieblikk. Minister Bräuer blir grepet av disse enkle og mandige ~~ord~~ ^{ord} ~~klaring~~. Han reiser sig op og trykker major Quislings hånd uten å si et ord.

- - - - -

Nu ligger veien klar. Paal Berg har fullmakt til å treffe de nødvendige forholdsregler. Han kaller høiesteretts medlemmer sammen. Han telefonerer med Stockholm. Taler med Hambro. Der legges ingen vanskeligheter i veien for ham. Alt går glatt.

Den 14. april blir administrasjonsrådet dannet. Det har til opgave å avløse regjeringen Quisling. Det består av menn hvis navn har en god klang og høit ansette både i Oslo og landet forøvrig. I spissen for administrasjonsrådet står fylkesmannen i Oslo, I.E. Christensen.

Om eftermiddagen den 15. april finner den høitidelige mottagelse og utnevnelse av Administrasjonsrådet sted i Videnskapselskapet.

Samme dag hadde Vidkun Quisling sendt ut sin gripende erklæring til det norske folk hvori det blandt annet heter: "...legger mine fullmakter i Administrasjonsrådets hender. Lenge leve Norge!"

Ikke mindre betydningsfull - selv om det mere berører den menneskelige side ved dette politiske drama - er den erklæringen som høiesterettsjustitiarius Paal Berg leste op i radioen:

"Efter at regjeringen Nygaardsvold hadde forlatt Oslo, var det i Norges hovedstad ikke lenger noen representant for den utøvende makt. I denne for land og folk skjebnesvangre tid har hr. Quisling stillet sig til disposisjon i den hensikt å bidra til å undgå blodsutgydelse i de okkuperte distrikter og til at ro og orden skulde oprettholdes. Ved nå å tre tilbake har han pånytt vist sin ansvarfølelse og sitt fedrelandssinn. Jeg takker derfor hr. Quisling for hans erklæring ved hvilken den av Høiesterett etablerte ordning er blitt gjort mulig".

"...TETT I TETT MED HVITE PARAPLYER..."

Dovre, 14. april (søndag) 1940

Søndag ettermiddag er en bilkolonne dratt avsted fra Otta. Riktignok er det vanskelig å se at det ~~er~~^{er} sig om en kolonne, for det er lang avstand mellom hver bil. Dette er gjort for at de ikke skal vekke oppmerksomhet. Alle bilene er også overstrøket med hvit farve, - de minner om spøkelsesaktige sneblokker som ruller avsted gjennom det hvite landskapet.

I nærheten av jernbanestasjonen Dovre blir det et opphold. Det står en lastebil tvers over veien og sperrer passasjen. De forreste bilene stanser op her. De som følger etter setter farten ned.

En av bilene, som hører til kolonnen, er stanset ved opkjørselen til en bondegård. En av de to menn som sitter i baksetet, skrur bilvinduet ned. Det er øiensynlig en høi offiser, muligens en general. Han kan være i slutten av 60-årene, slank, nesten mager. Han har en liten svart knebelsbart.

En tolvårspike kommer løpende, blir stående ved bilen og titter inn i den med den sky nysgjerrighet som er karakteristisk for barn fra landet.

Chaufføren spør:

- Vet du hvad der er i veien der foran oss?

Piken løfter armen og peker i retning av Dombaas.

- Der borte falt der en masse hvite paraplyer ned fra himmelen.

Hvite paraplyer? Herrene inne i bilen ser på hverandre. De tror å vite hvad det betyr. To minutter senere har de bragt i erfaring at de gjettet riktig. Bilene foran dem har snudd og kommer nu tilbake. En ung offiser hopper ut av den første bilen. Han stanser foran generalen, legger hånden til luen og melder:

- Deres Majestet, veien til Dombaas er sperret. Det er sloppet ned tyske fallskjermstropper like i nærheten. Vi har enda ikke fått detaljerte opplysninger. Det er forslå

om å snu.

Kong Haakon gir chaufføren ordre til det. Han vil vende tilbake til Gudbrandsdalen,- dalen han vilde forlate idag. Mens chaufføren enda holder på med å manøvrere bilen frem og tilbake på den smale veien, kommer en mann forbi som holder på med å stelle med et gevær. Kongen skru bilruten ned igjen og sier:

- Vil ikke De også snu, minister Ljungberg?

- Nei, Deres Majestet, terrenget foran her hører til mitt kompetanseområde.

- Pass godt på Dem selv, Ljungberg. Bring meg ikke i den kjedelige situasjon at jeg i kveld må lete etter en ny forsvarsminister.

- Det vil ikke vare så lenge, Deres Majestet. De få tyskerne der borte skal vi snart gjøre kål på.

15. april 40

Bilag 2

Evje, den 15. april 1940.

Den tyske regimentskommandør.

Mellem de tyske troppekommandører herr oberstløytnant Wachsmut og major Schrøder, og de befullmektigede fra den 3. norske divisjons tropper i Aristiansandsavsnittet: major Backer, major Graff og kaptein Vogt, blir for innstilling av fiendtlighetene fastsatt følgende betingelser:

1. Avgivelse av alle våpen. Alle forråd og alle kjøretøyer til den forreste norske linje.
2. Underoffiserer og mannskaper kommer snarest til leiren på Evje-moen og blir dimitert i løpet av de første dager.
3. Offiserene blir foreløbig internert i Norge i vennskabelighet, idet man beholder sine våpen.
4. Generalen personlig kan bo i sin bolig på æresord ikke å foreta mere mot armeen.
5. Ved hele overgivelsen en forbinnelsesoffiser med stabsoffisers rang til major Schrøder.
6. Likeså en tysk formidlingsoffiser til de norske tropper.
7. Øyeblikkelig tilbakeførsel av de tyske fanger i Valle med norske biler.
8. Tilbakeførsel av sivilbefolkningen blir foranlediget av oss.
9. Jeg gjør oppmerksom på at sabotasjehandlingar vil bli behandlet på det strengeste fra vår side, og forlanger at offiserene gjør alt for å hindre det.
10. Bevepnede tropper som forsøker å samle seg et eller annet sted, utsetter seg for øyeblikkelig ødeleggelse.
11. De tyske tropper i Norge skal ikke tvinge nogen norske offiserer eller mannskaper til mot sin vilje å delta i videre operasjoner i Norge.

De tyske troppekommandører

Wachsmut
Schrøder

De befullmektigede fra
den 3. norske divisjon

Finn Backer
Graff
Vogt

Kett avskrift
H.L. Lovenskiold
kaptein

NERVER PÅ HØIKANT OMKRING DOMBAAS
- - - - -

15.april (mandag) 1940

Denne opfatning er omtrent den samme som de kommanderende general Ruge har om saken. Fra hovedkvarteret telefonerer han personlig til kaptein Austlid, som er chef for et tungt MG-kompani.

- Jeg har tiltenkt Dem den fornøielige oppgave å gjøre det av med de tyske fallskjermtropper ved Dombaas.

Kaptein Austlid anbringer hele kompaniet sitt på biler og kjører avsted mot Dovre. Det går ikke bra foretagendet hans er slutt før det er begynt. Kompaniet kjører direkte inn i tyskernes ild, blir splittet eller tatt til fange. Blandt de døde som ligger igjen på veien er også kaptein Austlid.

General Ruge er ikke blid da han får beskjed om dette. Han gir ordre om at der blir sendt et infanterikompani opover.

- De får gjøre det bedre, sier han til kompanichefen, kaptein Bodheim, som hilser med på veien.

Men det går ikke kompaniet Bodheim stort bedre enn kompaniet Austlid. Også dette kompaniet får tysk

ild på sig før det har forlatt bilene og må trekke sig tilbake med tap. Saken ser altså ut til å være noe vanskeligere enn først antatt.

Det var søndag ettermiddag under et uvær med storm og snedrev at tyskerne landet i den trange slukten her oppe i dalen. Dagen etter opholder de sig fremdeles der. I løpet av natten hadde de sprengt banelegemet i luften, slik at all togforbindelse mellom Otta og Aandalsnes blev umuliggjort. De har skåret over alle ledninger, holder også veien besatt. Veien er Ruges tilførselslinje, - veien som englenderne skal rykke frem på fra Aandalsnes.

Det er ikke alle som ~~betrakter~~^{betrukker} saken så seriøst som general Ruge. I distriktet omkring Dombaas hersker det en utrolig, en nesten sykkelig nervøsitet. Hele distriktet har nervene på høikant. Skiløperpatruljer i hvite skidakter undersøker terrenget. De synes å formode at der er fallskjermssoldater alle vegne. Fredelige landsens folk blir utsatt for mistanke og arrestert. Den ene episoden etter den andre hender disse dagene.

På alle veiene blir der stillet opp vaktposter eller grupper av dem. Det er frivillige som man i en fart har fått samlet. De er utstyrt med gevær og armbind, amatørsoldater. Men de er mere pågående enn soldatene i de regulære arme. Det var det flere som fikk føle. Som for eksempel herrene fra NTB, som var kommet i fem biler til bondegården Lesjaverk, et sted nordvest for Dombaas. De pakker saken sine sammen da de får høre om de tyske fallskjermssoldatene og kjører avsted i retning av Stuguflåten. Turen er ingen fornøielse. Hvert kvarter blir de stanset, undersøkt og plaget med allehånde spørsmål. De får høre at de er spioner og gud vet hvad, at de står i ledtog med fallskjermssoldatene o.s.v. Dagen etter blir hele forsamlingen internert. Her hjelper det ikke en gang å legge frem de legitimasjonspapirene som Nygaardsvold i egen høi person har underskrevet...

det skal til Aandalsnes. Hadde de tyske fallskjermssoldater fått tak på dette godstoget, vilde de ha fått sig en god laster. Men toget blev stanset i tide.

Flere vogner i dette toget er lastet med små, men usedvanlig tunge kasser. Soldater holder vakt ved ~~det~~ ^{toget}, der hører en offiser til bedekningen også. Det er bare noen få innviiede som vet hvad kassene inneholder: gullbeholdningen til Norges Bank.

Historien om denne gullbeholdningens "heltemodige" flukt er bent frem eventyrlig, den rene kriminalroman. Allerede nu, bare en uke efter oppbruddet fra Oslo, har der dannet sig en hel ~~rekke~~ ^{serie} legender om den...

Tidlig om morgenen den 9. april blev gullbarrerene og seddelp~~ene~~ ^{bankene} tatt ut av kjellerne i Norges Bank og lagt ned i kasser. Derefter lastet på biler, - bare noen få på hver bil. Ovenpå kassene blev der anbragt forskjellige møbler, kasser, husgeråd, lørbærtrær og andre ting som gav inntrykk av at her dreide det sig bare om ytterst uskyldige transporter. Så kjørte bilene avsted i retning av Hamar. Chauffører og ledsagere var politifolk, som i en fart var blitt iført sivile klær.

Ved bygrensen står der en tysk vaktpost som stanser alle biler som vil forlate Oslo.

- Hvad har De der på bilen Deres?
- Det ser De jo selv, svarer chaufføren. - Barnesenger, litt hermetikk, sengeklær og en kanarifugl.
- Hvor skal De hen med dette?
- Det er til et sommersted i nærheten av Fagernes.

- De kan passere.

Og så ruller bilene med barnesenger og den godt skjulte gullbeholdningen ut av byen.

Virkelig et strålende eksempel på skarpsindighet og besluttsomhet i krigstider, ikke sant?

Dette er bare en av de mange, mange legender som folk forteller hverandre om gulltransporten, men dessverre er den ikke noe annet enn en - legende. Saken er at da gullbilene forlot Oslo, fantes der ikke en eneste tysk soldat i byen. Og følgelig var det heller ikke stillet op noen tysk vaktpost på det angitte sted.

SOM I EN KRIMINALROMAN

Syd for Dovre, 16. april (tirsdag) 1940

Særlig sterk er ophisselsen og nervøsiteten
på en liten stasjon syd for Dovre. Her står der et godstog

Men der finnes også sannferdige historier om Norges Banks pengeverdier. Således er det for eksempel et faktum at der allerede i Hamar manglet en ~~buss~~^{bank} med pengesedler ~~til~~^{med} en pålydende verdi av 25.000 kroner.

Idag, en uke senere, står jernbanevognene med den dyrebare beholdningen på den lille jernbanestasjonen syd for Dovre, og Norges Banks direktør, som er ansvarlig for den, har sine bekymringer.

- Hvordan vilde det være, foreslår stasjonsmesteren, om vi sendte vognene sydover igjen?

- Er De gal? farer bankdirektøren op. Han har hele tiden vært i en amper stemning. - Kjenner De ikke til at tyskerne er under fremrykning sydfra? Det vilde være galenskap, vi må gjøre det på en annen måte. Vi må ta under overveielse om vi ikke skal laste kistene på biler igjen og føre dem over den svenske grense~~n~~.

- Jeg frykter for at veiene ikke er i den forfatning at dette lar sig gjøre. Det skal være meget sne og is oppe i fjellet.

- Da får vi bruke sleder.

Den ledsagende offiser blander sig op i samtalen og bemerker:

- Jeg skal spørre hovedkvarteret hvad det mener om situasjonen her ved Dombaas. Inntil da får vi vente med å ta noen beslutning.

En halv time senere foreligger hovedkvarterets svar. Der regner man med at antallet av fallskjermssoldater ikke kan overstige 60 mann. Det stormfulle været, det stadige snefall oppe i fjellene utelukker enhver forsterkning til tyskerne luftveien. Videre har nordmennene fått ført frem artilleri og granatkastere. Fallskjermtroppene er ikke noe problem lenger. Det er bare et spørsmål om timer når man får røkt dem ut.

Dette var tirsdag den 16. april.

PARLAMENTÆREN

- - - - -

Ved Dombaas, 16. april (tirsdag) 1940

Tirsdag er tredje dagen de tyske fallskjermssoldater holder stillingen ved veien til Dombaas. Også den

ne dagen er det storm, og sneen faller tett.

Om ettermiddagen den 16. april begir en norsk offiser sig ^{avsted} ~~sted~~. Han går nordfra i retning av tyskenes stilling og svinger et hvitt flagg. En parlamentar...

- Holdt!, blir det plutselig ropt. Bak en stenblokk kommer stålhjelmen til en tysk fallskjermsoldat til syne, dernest hele soldaten. Det er den første tyske forposten.

Nordmannen snaker til ham på tysk:

- Før mig til den offiseren som er chef for denne avdelingen.

Vaktposten forlater ikke sin stilling. Han sender parlamentæren til den neste vaktposten, og ^{denne} ~~han~~ fører nordmannen bakover til "hovedkvarteret", - en større bondegård hvor tyskerne har sine fanger.

Nordmannen er ytterst forbløffet over å finne som chef for denne avdelingen en mann som nesten ikke kan stå på benene. Den tyske premierløytnanten beveger sig ved hjelp av et par høist primitive krykker. Allerede straks etter landingen den første dagen blev han såret ovenfor kneet. Han blev forbundet nede i veigrøften, som var fylt med vann på grunn av sneløsningen.

- De ønsker? spør den tyske løytnanten.

- Jeg kommer på vegne av chefen ~~for~~ ^{den} avdeling som ligger rett overfor Dem og oppfordrer Dem til å kapitulere. De vet selv at ^{all} ~~enhver~~ motstand er nytteløs.

- Nytteløs? Vi har da holdt oss her i tre dager uten at det kan sies at det var nytteløst.

- Er det ikke nytteløst idag, så blir det i morgen.

- Så får vi vente til i morgen.

- De vil altså ikke overgi Dem?

- Nei.

- Vet De hvad som venter Dem? Høist sannsynlig vil De ^{og} ~~alle~~ hele mannskapet Deres bli skutt ned.

- Det skal det to parter til.

Nordmannen ruller det hvite flagget ut igjen og går samme veien tilbake som han er kommet.

Kampen går videre.